

Fokus på fremstillingspris gav pote

Vært ved Grovfoder-ekskursionen sparer 24.000 kW årligt

SIDE 2

Mangel på hænder slår køerne ihjel

SIDE 2

Antallet af antibiotika-uheld er steget

SIDE 4

SOMMERVARMT

Køerne dør af yverbetændelse

Andelen af køer, der dør som følge af yverbetændelse, stiger fra 8 pct. i vinterhalvåret til 13 pct. i sommerhalvåret. Husk derfor at:

Være ekstra opmærksom på de tidlige tegn på yverbetændelse

Fokuser på god malkehygiejne

Hold båsene ekstra rene.

Mælkeproducent Douwe van Dijk brugte Business Check til at sætte fokus på sin fremstillingspris. På fire år har han sænket den med 30 øre, og han er ikke færdig endnu.

Douwe van Dijk fra Aulum i Vestjylland sidder ved spisebordet med et enkelt stykke papir i hånden. Her kan han blandt andet se sin fremstillingspris på mælk, og han kan se, hvor langt han har rykket sig, siden han i 2013 fik lavet Business Check for første gang.

"Jeg havde ikke en idé om, hvor meget min mælk kostede, så jeg ville gerne kende min fremstillingspris for at vide, om vi kunne gøre noget for at forbedre den," forklarer Douwe van Dijk om årsagen til, at han bestilte et Business Check i 2013.

Ekstra indsats gav resultater

I de følgende år tog det fart med at sætte gang i indsatsen, der kunne sænke fremstillingsprisen. I første omgang fokuserede han på at sænke celletallet og forbedre fremstillingsprisen på grovfoder.

"Vi lavede hele malkestalden om. Vores aftager-system fungerede ikke, så det har vi skiftet ud, så vi nu har et helt nyt system," forklarer Douwe van Dijk.

Derudover startede han på Grovfoderskolen, og det hjalp på udbyttet i græsmarken.

"Det første år i Grovfoderskolen så vi kæmpe resultater. Vores udbytte i græsmarken blev dobbelt så højt. Vi gik fra 5.000 FEN om året til 9-10.000 FEN," fortæller han tilfreds.

Nysgerrig efter at se udviklingen

I 2013 og 2014 fulgte Douwe van Dijk fremstillingsprisen tæt og fik Business Check hvert kvartal. Nu får han Business Check én gang om året for at følge sin udvikling og se, hvor han fortsat kan forbedre sig.

"Jeg har været landmand i 25 år, men de sidste fire år har jeg kigget mere på tallene end de foregående 20 år," griner mælkeproducenten. Det ekstra fokus holder han fast i og har også fået Business Check i år.

"Jeg er blevet for nysgerrig. Jeg vil se, hvordan det går. Men jeg må indrømme, at jeg var mere interesseret de første par år. Nu kigger jeg på tallene og ser, hvor jeg kan gøre en indsats," indrømmer han, men tilføjer at fokus skal tilbage.

"Vi skal mere i dybden igen. Nu hvor jeg betaler for Business Check, vil jeg også have noget ud af det. Så jeg vil sammen med min rådgiver Aage se på, om vi kan sætte nogle nye mål," afslutter han.

/ ANJA KRUSE CHRISTENSEN, SEGES

Afskedsreception for Gitte Grønbæk

I anledning af at Gitte Grønbæk er fratrukket som sektordirektør for Landbrug & Fødevarer Kvæg inviteres kollegaer og samarbejdspartnere til en uformel afskedsreception onsdag 13. juni kl. 15.00 i Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N.

FODERFEDT VIRKER VIDT FORSKELLIGT

Mættet fedt øger mælkens fedtindhold, mens calciumforsæbet fedt øger mælkemængden. Foderoptagelsen falder, når der fodres med beskyttet fedt.

Mættet fedt øger fedtydelsen med 46 g/ko/dag, mens calciumforsæbet fedt øger fedtydelsen med 50 g/ko/dag. Der er altså ingen tvivl om, at beskyttet fedt har en positiv indflydelse på fedtydelsen. Men hvor mættet fedt øger mælkens fedtindhold, øger calciumforsæbet fedt primært mælkemængden, har SEGES påvist i en omfattende undersøgelse.

Specialkonsulent Nicolaj Ingemann Nielsen SEGES, står bag undersøgelsen. Han forklarer, at forskellen formentlig skyldes, at mættet fedt består af 80-85 pct. c16-fedtsyrer, der meget let absorberes af mælkekirtlerne, og dermed påvirker fedtprocenten direkte. Derimod består hovedparten af fedtet i calciumforsæbet fedt af umættet fedt i form af c18-fedtsyrer, som ikke absorberes direkte i mælkekirtlen, men som derimod bidrager til koens generelle energistofskifte.

Pas på foderoptagelsen

Vælger man at benytte foderfedt, anbefaler Nicolaj Ingemann Nielsen, at man holder et vågent øje med foderoptagelsen.

"Det er forventeligt med et lille fald i foderoptagelsen ved fodring med fedt, fordi det er så koncentreret energi, ca. 20 MJ NEL/kg tørstof. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at køerne ikke falder mere end et halvt kg tørstof i foderoptagelse, da det kan være tegn på dårlig smagbarhed af fedtproduktet," lyder rådet.

Om der er økonomi i at tilsætte foderfedt eller ej må ifølge Nicolaj Ingemann Nielsen beregnes på den enkelte bedrift. Calciumforsæbet fedt er typisk 20 pct. billigere end mættet fedt, men man skal være opmærksom på, at calciumforsæbet fedt pr kg produkt kun indeholder 80-90 pct. fedtsyrer sammenlignet med mættet fedt.

Foderkontroller fra 2017 viser, at danske besætninger, der fodrer med mættet fedt til køer af stor race, i gennemsnit tildeler ca. 180 g pr. ko pr. dag, hvilket svarer til ca. 8 g pr. kg tørstof.

/ LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

Læs mere på

www.landbrugsinfo.dk/merekvaegnyt i artiklen 'Køer responderer forskelligt i mælkemængde og mælkens sammensætning på mættet og calciumforsæbet fedt'

Mættet fedt

Effekten af mættet fedt på mælkeproduktion, mælkens sammensætning og tørstofoptagelsen eksemplificeret ved at øge rationens fedtsyreindhold fra 30 til 40 g pr. kg tørstof.

	Effekt		Fedtsyrer (g/kg TS)	
	pr. 10 g fedtsyrer		30	40
Mælk (kg/dag)	0,29		34,0	34,3
Fedt (%)	0,09		4,20	4,29
Protein (%)	-0,02		3,40	3,38
Fedtydelse (g/dag)	46		1428	1474
Proteinydelse (g/dag)	5		1190	1195
EKM (kg/dag)	0,68		34,0	34,7
TS-optag (kg/dag)	-0,15		23	22,9

Calciumforsæbet fedt

Effekten af calciumforsæbet fedt på mælkeproduktion, mælkens sammensætning og tørstofoptagelsen eksemplificeret ved at øge rationens fedtsyreindhold fra 30 til 40 g pr. kg tørstof.

	Effekt		Fedtsyrer (g/kg TS)	
	pr. 10 g fedtsyrer		30	40
Mælk (kg/dag)	1,06		34,0	35,1
Fedt (%)	0,02		4,20	4,22
Protein (%)	-0,03		3,40	3,37
Fedtydelse (g/dag)	50		1428	1478
Proteinydelse (g/dag)	17		1190	1207
EKM (kg/dag)	1,00		34,0	35,0
TS-optag (kg/dag)	-0,46		23	22,5

Mange bække små...

Vært ved Grovfoderekursionen, Vagn Brasholt, var irriteret over bedriftens høje energiforbrug og har nu sænket det væsentligt ved flere mindre tiltag.

"Vores energiforbrug på bedriften var alt for højt og alt for ineffektivt. Da jeg så læste om en mælkeproducent, der havde sænket sit energiforbrug fra 30.000 kW pr. md. til 16.000 ved at smide robotterne ud, fik jeg blod på tanden til også at reducere vores."

Sådan fortæller Vagn Brasholt, der sammen med sin far driver Nr. Haugaard I/S. Vagn ville dog ikke af med sine fem robotter. I stedet har han foretaget en række energibesparende ændringer. Det første, han gjorde, var at etablere brøndvandskøling af mælken. Det har givet overskudsvarme, som både varmer vand til vask af malkeanlæg og opvarmer stuehuset.

"Vi har dog stadig for meget overskudsvarme. Planen er at få det koblet på robotterne, så de tager forvarmet vand ind i stedet for at tage det fra el-vandvarmeren. Vi har fire vandvarmere og kan spare cirka 40 kW i døgnet ad den vej. Og det giver jo noget på et år," forklarer han og tilføjer, at han også har udskiftet alle bedriftens lysstofrør til led-rør.

"Det er jo alt sammen småinvesteringer – men mange bække små..." Det er indtil nu lykkedes ham at reducere bedriftens forbrug fra ca. 23.000 kW til 21.000. kW pr. måned – dvs. 24.000 kW om året.

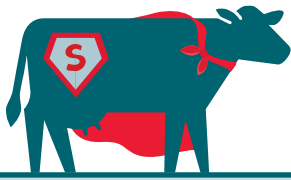
"Hvis jeg kan komme ned og spare yderligere 15.000 kW om året, er jeg godt tilfreds," lyder det fra Vagn.

Mød Vagn og hør indlægget fra Byggeri & Teknik I/S om at reducere energiforbruget på Grovfoderekursionen 12 juni. **Tilmeld dig og se programmet på www.grovfoderekursion.dk**

/KISTEN MARSTAL, SEGES

Få en snak med Vagn Brasholt (nr.3 fra venstre) om optimering af bedriftens energiforbrug. Foto: SEGES

KOEN LÆNGE LEVE

Køer der lever længere – leverer længere

Mangel på hænder slår køerne ihjel

Fire ledelsesmæssige faktorer er afgørende, hvis du vil sænke dødeligheden på bedriften. Den væsentligste er, at I er folk nok.

Som leder af en kvægbedrift er du nøglepersonen, der skal få forandringer ført ud i livet. Og skal dødelighedskurven knækkes, skal du, ifølge kvægbrugskonsulent Søren Knudsen, Syddansk Kvæg, først og fremmest sikre dig, at bemandingen er på plads til at skabe de forandringer, der skal til.

Han peger på fire konkrete forhold, der efter hans mening skal være styr på, før det for alvor giver mening at tage fat i de faglige områder:

Timer nok til rådighed ✓

"Det er mangel på hænder, der slår køerne ihjel." Sådan lyder budet fra Søren Knudsen, hvis han skal forklare, hvorfor kodødeligheden på landsplan ikke for alvor falder, selv om det har været fokusområde i årevis. Og de negative konsekvenser af for lav bemanding står nærmest i kø:

"Man opdager ikke tingene i tide, man får ikke taget hånd om det, man bør, man har ikke overskud til at ændre de dårlige vaner og man afliver måske hurtigere i stedet for at bruge tid på at behandle. Det er, hvad jer ser rundt omkring – man kan simpelthen ikke ændre noget, hvis man ikke har hænder nok til at være på forkant," lyder det fra Søren Knudsen.

De rette folk ✓

"De som passer og holder opsyn med køerne, skal også interessere sig for køer. Det nytter ikke noget, at den som passer køer står og drømmer om at køre rundt på marken," lyder det fra Søren Knudsen.

De rette kompetencer ✓

Det er vigtigt, at der er en ansvarlig, som kan træffe de rette beslutninger om, hvilke tiltag og behandlinger, som skal sættes i værk.

Orientering af alle ✓

"Kun hvis alle ved, at kodødeligheden skal ned, får man den daglige drøftelse, som er så afgørende for, at man virkelig rykker noget. Og alle afløser jo i kostalden fra tid til anden," påpeger Søren og lister tre forhold op, som alle bør kende:

1. Hvad den aktuelle dødelighed er
2. Hvad bedriftens mål er
3. Hvordan man har tænkt sig at nå det.

/LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

Registrer afgangsårsager og obducer

Kun hvis vi ved, hvad køerne dør af, kan vi forhindre, at der dør flere.

Der bliver registreret alt for få afgangsårsager på danske kvægbedrifter.

Kun ca. 40 pct. af de døde køer på landsgenemsnit har en registreret afgangsårsag. Og det er en akilleshæl i kampen for at få køerne til at leve længere, mener Søren Knudsen, Syddansk Kvæg:

"Nøgletallet 'Afgangsårsager køer' er det aller vigtigste nøgletal, når vi skal have knækket dødeligheden. Derfor er det så vigtigt, at I får det registreret," lyder hans bøn til de danske kvægbrugere.

Obducer den tredje døde ko

Han er bevidst om, at der af og til er tale om et gæt i forhold til afgangsårsag. Men allerbedst er det, når man ved, hvad koen er død af, hvilket får ham til at slå et slag for muligheden for at få en ko obduceret.

"Hvis man er inde i et forløb med flere døde køer, er det hamrende vigtigt at vide, hvad de dør af, for at forhindre, at der dør flere. Derfor anbefaler jeg, at man som minimum obducerer ko nr. tre, der dør inden for kortere tid," lyder rådet.

/LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

Vi giver da ikke dårligt foder – eller...?

Trang til orden i fodersiloen kan føre til, at man giver køerne dårligt foder.

En samvittighedsfuld medarbejder kan faktisk komme til at give køerne dårligt foder ved et uheld, påpeger Søren Knudsen, Syddansk Kvæg på en bedriftsgennemgang i forbindelse med en workshop om kodødelighed.

"Se det foder, der ligger langs kanterne. I tager det sikkert med en gang i mellem i den bedste mening, fordi I vil rydde op, før der kommer et nyt læs – og så ødelægger I foderrationen og køernes forøjelse," siger han.

Sørens pointe er, at selv en lille rest dårligt foder er med til at sænke kvaliteten af hele blandingen. Og at det kan være det, der skubber en skrantende ko ud over kanten.

En stribe gammelt foder kan forurene hele rationen, og gøre svage køer syge. Foto: SEGES.

Også ensilagestakken

Han gentager budskabet, da rundturen når til ensilagestakken:

"Der skal ikke ligge sådan en bulk fornedet. Det tager varme, og en dag er der en, der tager det med i blandingen," lyder det fra Søren.

"Og det, der ligger derovre ved siden," siger Søren og peger på en stribe ensilage langs siloens kant, "jeg hader det. Det er det, der er skyld i, at mange kommer til at give køerne dårligt foder med jævne mellemrum. I må simpelthen aldrig gå på kompromis med foderkvaliteten på grund af små praktiske udfordringer."

/LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

Hvis der dør flere køer inden for kort tid, kan en obduktion give værdifuld viden om årsagen. Foto: Per Hansen

Husk også at mærke de goldbehandlede

Det er især ved de goldbehandlede køer, der sker antibiotikauheld. Husk kravet om mærkning med et rødt bånd på begge bagben.

Antallet af antibiotikauheld er desværre steget. I 2017 var der 145 uheld mod 136 i 2016. Og det er især ved goldkøerne, det går galt. Nogle bliver malket med for tidligt, og andre bliver malket med pga. manglende mærkning. Det er et krav i Arlagården® og i Kvalitetsprogrammet for Gården, at behandlede goldkøer skal mærkes med to røde bånd, selvom goldkøerne går i et separat hold.

I AMS-besætninger kan anvendes halebånd.

Sørg for, at alle dine medarbejdere kender de gode rutiner og procedurene for mærkning og framalkning.

- Husk at have en skriftlig opdateret beskrivelse af mærkning, registrering og framalkning. Instruer medarbejderne i at mærke alle behandlede køer tydeligt – både goldkøer og lakterende
- Opstald behandlede køer i et separat hold, hvis

det er muligt

- Sørg for en liste i malkestalden over køer i behandling
- Sørg for at indtaste til framalkning allerede ved udpegning – ikke efter første behandling
- Sørg for korrekt framalkningsudstyr og rengøring af malkeudstyr
- Sørg for sikre indtastningsprocedurer i AMS-besætninger.

Planchen 'Sikker malkning'

Husk også, at planchen 'Sikker malkning' fås på otte sprog: Dansk, ukrainsk, rumænsk, polsk, russisk, tysk, hollandsk og engelsk. Planchens billeder og korte tekst fortæller klart og enkelt procedurene for, hvordan man bedst muligt hindrer uheld med antibiotika. Planchen i A3-størrelse er lamineret og lige til at hænge op i malkestalden. Den koster 140 kr. inkl. porto, ekskl. moms. Find bestillingsformular på www.maelke kvalitet.dk

/PER JUSTESEN, SEGES

Seks ud af ti laver for dyrt grovfoder

Mulighed for forbedring. Sådan ser det ud for seks ud af ti, når man stiller skarpt på fremstillingsprisen for grovfoder. Helt nye tal fra Business Check Kvæg 2017 viser nemlig, at 60 pct. har en højere fremstillingspris på grovfoder end den interne afregningspris

I Business Check får du oplyst nøgletallet 'Fremstillingspris inkl. korrektion', hvor der er korrigeret for omkostningerne til grovfoderproduktionen. Det giver det reelle billede af bedriftens samlede omkostninger til grovfoder og mælkeproduktion og dertilhørende indtjening. Læs mere på www.landbrugsinfo.dk/merekvaegny i artiklen 'Fremstillingspris i forhold til afregningspris'.

Du finder Business Check Kvæg 2017 på landbrugsinfo.dk>økonomi>benchmarking.

/MIKKEL GEJL HANSEN, SEGES

Artiklerne på side 3 samt artiklen 'Foderfedt virker vidt forskelligt' side 2 er udarbejdet i projekter støttet af:

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Sundhedsreglerne for deltagelse i dyrskuer 2018

Kend sundhedsreglerne før du tager på dyrskue – de minimerer smitterisikoen ved at deltage.

Dyrskuesæsonen er godt i gang med aktiviteter i de fleste landsdele. For at sikre, at smitterisikoen ved at stille op med sine dyr reduceres til et minimum, skal deltagende dyr og besætninger leve op til en række sundhedskrav. Der er regler for både dyrenes generelle sundhed og krav om frihed for særlige sygdomme. Reglerne består af lovkrav og krav vedtaget af dyrskuerne.

Salmonella

Rent geografisk gælder de samme salmonella-regler for hele landet. Besætninger, der udstiller, skal have været i salmonellaniveau 1 i mindst 7 måneder. Da der er meget få kødkvægsbesætninger og besætninger med gamle husdyrracer, der ikke er i niveau 1, er der ikke yderligere krav til disse besætningstyper. For malkekvæg er der derimod yderligere krav til, at besætningsprøverne ikke må være mere end 12 måneder gamle, og seneste tankmælksprøve skal være udtaget indenfor 1 måned før skuet. Herudover kræver visse skuer negative blodprøver for de enkelte dyr, der udstilles.

B-streptokokker

Da den nationale overvågning for B-streptokokker er udvidet til 2 prøvetagninger årligt hhv. i april og september, skal der ikke længere tages ekstra prøver før dyrskue. Nu gælder, at besætninger skal have været fri for B-streptokokker i minimum 3 måneder før at kunne stille op.

Mycoplasma bovis

Besætninger, der er fundet smittede eller mistænkt for Mycoplasma bovis, kan ikke deltage i dyrskuer. Hvis der er konstateret eller fundet symptomer på mycoplasma i besætningen inden for de seneste 6 måneder før skuet, må der ikke udstilles dyr fra besætningen. Nyere viden om testen for M. bovis indebærer, at proceduren for prøvning af besætninger og dyr kan forenkles. Mælkeleverende besætninger med negativ mycoplasmaprøve ved den seneste nationale tankmælks overvågning kan uden videre deltage i dyrskuer. Det er dog muligt at få tages supplerende prøver, hvis denne har været positiv. Nogle skuer kræver individprøver for M. bovis.

/ERIK RATTENBORG, SEGES

